

U A MEGTALÁLT SZEREP

Orbán Ottó: Az éjnek rémjáró szaka

„Schubert dalában, Schubert dallamában,
Drága barátom, bizony a halál van.
Édessége azért mondhatatlan édes,
Mert mélységes mély, vad keserűség ez...”
(Orbán Ottó: Mi van Schubert dalában)¹

„A költészetet nemcsak a költemények teszik. A verseken kívül talán még sokkal inkább hozzátartozik az ember, aki a versek mögött áll, és a sors, amelyet az ember hordoz vagy amely összezúzza őt” – írja Szerb Antal² József Attiláról szóló, ma korszerűtlennek tűnő elmékedése végén. Orbán Ottó esetében nagy kísértést érzünk, hogy egyetértsünk vele. Bodor Béla is érzi ezt a veszélyt, de nem enged a kísértésnek, a költő életében megjelent utolsó verseskötetéről szóló kitűnő írásában elutasítja ezt a szövegimmanens elemzés magasztosan tudományos módszerétől oly idegen vélekedést: „Ez a történet már így vázlatosan elmondva is drámai, tragikus. Az olvasónak nagyon oda kell figyelnie, ha nem szeretné, hogy a történet felülírja Orbán ez idő alatt művelt költészetét.”³ Abban persze igaza van Bodornak, hogy nem lenne jó, ha az értelmezést leblokkolná az élettörténet, de nem lenne szerencsés kitiltani sem az értelmezésből. Ugyanis a helyzet rosszabb, mint ahogy Bodor gondolja. Az olvasónak, ha el akar tekinteni ettől a narratívától, akkor éppenséggel tilos odafigyelnie, tilos olvasnia az Orbán-verseket. Ezekben ugyanis – Bodor állításával ellentétben, miszerint e költészetben „nem dominál tematikusan vagy hangulatilag sem a betegség”⁴ – felépül egy lírai alteregó, egy karakteres beszélő, a betegség és más élettörténeti adalékok beépülnek Orbán Ottó verseibe. Ha ez a sors a költészet részévé válik, ha az életműben létrejön egy figura, akinek alakja rávetül az életrajzi szerző alakjára, akkor már aligha vitatható Szerb Antal megállapítása: a sors maga is szöveggé válik és része lesz az életműnek. Orbán Ottó költészete olyan költészet, mely egy költő szerep megalkotásáért küzd, számot vetve ennek a szerepnek az elbizonytalanodásával. A versekben beszélő költőfigura roman-

¹ In: Orbán Ottó: *Lakik a házunkban egy költő*, Magvető, Budapest, 1999. 51. o.

² Szerb Antal: „József Attila”, in: uő.: *A varázsló eltört pálcaját*, Magvető, Budapest, 1978. 194–203. o.

³ Bodor Béla: „A másként-lét kezdete”, in: *Holmi*, 2002/10, 1356. o. (a továbbiakban: Bodor)

⁴ Bodor, 1356. o.

Magvető Könyvkiadó
Budapest, 2002
54 oldal, 1490 Ft

